

Sygn. akt II CSK 18/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 15 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W.C. i T.C.

przeciwko "A." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

o rozwiązanie spółki ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 maja 2009 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 5 września 2008 r., sygn. akt [...],

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od powodów na rzecz
pozwanej 180 (sto osiemdziesiąt) zł kosztów postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2007 r. Sąd Okręgowy w Ł. rozwiązał „A.” sp. z o.o., powstałą na podstawie zawartej w formie aktu notarialnego umowy z dnia 22 grudnia 2003 r. i wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorstw pod numerem [...], uznał wpis tymczasowy za ostateczny i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że w pozwanej spółce udziały należą do powodów i A.Z. Pierwotnie powodowie posiadali po 455 udziałów o łącznej wartości 227 500 zł, a A.Z. – 910 o wartości 455 000 zł. Uchwały zgromadzenia wspólników zapadały zwykłą większością głosów chyba, że umowa lub ustawa stanowiły inaczej. Na Zwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 14 czerwca 2005 r., w którym uczestniczył tylko reprezentujący 50 % kapitału zakładowego A.Z., podjęto m.in. uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o 9 500 zł, przez utworzenie 19 nowych udziałów o wartości nominalnej 50 zł, które zostały objęte w całości przez A.Z. Postanowieniem z dnia 12 stycznia 2006 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym dokonano wpisu zmiany ilości udziałów posiadanych przez A.Z. (ujawniono 926 udziałów). Powództwo powodów przeciwko pozwanej spółce o unieważnienie tej uchwały zostało prawomocnie oddalone.

Nieporozumienia pomiędzy wspólnikami rozpoczęły się w 2004 r. od sporu o podział zysku. A.Z. domagał się podwyższenia udziału w zyskach spółki, zwłaszcza po wzroście cen towarów sprowadzanych z Rosji [...]. Potem kwestionował zbyt wysokie – jego zdaniem – koszty działalności spółki, pozbawił powodów dostępu do dokumentów dotyczących działalności spółki, w tym bilansów za lata 2004 i 2005. Obecnie jedynym źródłem dochodu spółki jest wynajem pomieszczeń w budynkach stanowiących jej własność. Wspólnicy utracili do siebie zaufanie. Pomiędzy nimi toczyły i toczą się liczne postępowania cywilne. Przeciwko powodom prowadzone są również postępowania egzekucyjne, w których nastąpiło zajęcie wierzytelności z tytułu udziałów w pozwanej spółce. Wyznaczony jest już termin licytacji. Obecnie powodowie zajmują się prowadzeniem działalności konkurencyjnej.

W dniu 25 lipca 2007 r. odbyło się Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanej spółki. Porządek obrad obejmował m.in. zmiany w umowie spółki

w zakresie możliwości wyłączenia wspólników, wypowiedzenia umowy spółki oraz pokrycia straty za rok obrotowy 2006 z kredytu i bieżących przychodów spółki. Nie doszło jednak do podjęcia uchwał w tych sprawach z powodu niemożności uzyskania większości głosów.

Sąd Okręgowy uznał, że są podstawy do rozwiązania spółki. Pomiędzy wspólnikami istnieje głęboki i trwały konflikt, będący źródłem licznych procesów sądowych. Powoduje on, że wspólnicy nie są w stanie porozumieć się w sprawach dotyczących prowadzenia spółki i podjąć niezbędnych decyzji. O złej kondycji spółki świadczy ujemny wynik finansowy. Są zatem – zdaniem Sądu Okręgowego – podstawy do przyjęcia, że zachodzi przesłanka rozwiązania spółki polegająca na uniemożliwieniu wspólnikom osiągnięcia celu spółki w rozumieniu art. 271 pkt 1 k.s.h.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Zdaniem Sądu odwoławczego konflikt między wspólnikami spółki i jego wpływ na funkcjonowanie spółki nie dają podstaw do przyjęcia, że zachodzi wskazana przez Sąd Okręgowy przesłanka rozwiązania spółki. Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił szczególnej sytuacji, w jakiej znajdują się powodowie. Pominął to, że przeciwko nim jest prowadzone postępowanie egzekucyjne skierowane do udziałów w pozwanej spółce. W jednym z nich został już wyznaczony termin licytacji. To oznacza, że w dającej się przewidzieć przyszłości powodowie utracą przymiot wspólników pozwanej spółki. Konflikt pomiędzy nimi a A.Z. nie będzie miał już wtedy, z punktu widzenia samej spółki, jakiegokolwiek znaczenia.

Sąd Apelacyjny nie podzielił również stanowiska Sądu Okręgowego, że pozwana spółka nie może prowadzić bieżącej działalności. Aktualne udziały wspólników (po podjęciu uchwały z dnia 14 czerwca 2005 r.) pozwalają już podejmować uchwały w sprawach nie wymagających kwalifikowanej większości głosów, a zatem w sprawach z zakresu bieżącej działalności spółki. Sąd drugiej instancji podzielił zarzut apelującej, że – wbrew odmiennym ustaleniom Sądu Okręgowego – na Zwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 25 lipca 2007 r. podjęto uchwałę w sprawie pokrycia straty netto za rok 2006 w wysokości

52 872,02 zł z kredytu i bieżących przychodów spółki. Podjęto także uchwałę pozwalającą zarządowi spółki zaciągnąć kredyt na modernizację budynku i rozszerzenie działalności spółki. Przebieg tego Zgromadzenia Wspólników świadczy o tym, że spółka może podejmować i podejmuje czynności z zakresu bieżącej działalności. Zatem i z tego względu nie jest – zdaniem Sądu Apelacyjnego – uzasadnione sięganie po taki ostateczny środek, jakim jest rozwiązanie spółki.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach, pełnomocnik powodów zarzucił naruszenie art. 271 k.s.h. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz obrazę art. 316 § 1 w związku z art. 391 k.p.c., art. 233 w związku z art. 391 k.p.c. i art. 382 k.p.c. Powołując się na te podstawy, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwszorzędne znaczenie dla oceny zasadności skargi kasacyjnej ma podniesiony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzut naruszenia art. 271 k.s.h. Wprawdzie skarżący zarzucili naruszenie przytoczonego przepisu w całości, jednakże z uzasadnienia podstawy kasacyjnej i uzasadnienia skargi kasacyjnej wynika, że podniesiony zarzut dotyczy art. 271 pkt 1 k.s.h.

Przepis art. 271 pkt 1 k.s.h., będący ze zmianami reakcyjnymi odpowiednikiem art. 263 pkt 1 k.h., stanowi, że poza wypadkami, o których mowa w art. 21, sąd może wyrokiem orzec rozwiązanie spółki na żądanie wspólnika lub członka organu spółki, jeżeli osiągnięcie celu spółki stało się niemożliwe, albo jeżeli zaszły inne ważne przyczyny wywołane stosunkami spółki.

W doktrynie przyjmuje się, że w rozumieniu przytoczonego przepisu niemożność osiągnięcia celu spółki zachodzi np. wtedy, gdy spółce – założonej w celu prowadzenia koncesjonowanej działalności gospodarczej – nie przyznano lub cofnięto koncesję, spółka nie dysponuje wystarczającym kapitałem do prowadzenia dalszej produkcji i nie ma możliwości uzyskania go od wspólników, czy w formie kredytu, konkurencja opatentowała wynalazek i spółka straciwszy możliwość korzystania z niego nie może dalej funkcjonować, wprowadzono wysokie cła na niedostępne w kraju surowce niezbędne do produkcji czy spółkę dotknęły sankcje ustawy antymonopolowej. Wskazuje się, że stanowiąca przyczynę

rozwiązania spółki niemożność osiągnięcia celu zachodzi jedynie wtedy, gdy ma ona charakter trwały, a więc można uznać, iż zaistniały stan rzeczy nie ustąpi w przewidywalnym czasie. Przyjmuje się, że omawiana niemożność osiągnięcia celu powinna mieć charakter obiektywny. Nie wyklucza się jednak, że może ona też zachodzić subiektywnie, jeżeli jest wywołana stosunkami spółki, zwłaszcza konfliktem między zwalczającymi się wspólnikami posiadającymi taką samą ilość udziałów, który uniemożliwia podjęcie uchwał, np. w sprawie pokrycia strat czy wyboru organu spółki, a w konsekwencji utrudnia właściwe działanie spółki.

Cel spółki jest określony w umowie. Omawiana niemożność osiągnięcia celu wystąpi więc, jeżeli nie można będzie zrealizować wszystkich celów, a nie tylko jednego czy kilku z nich. Zatem wystąpienie przyczyny rozwiązania spółki w postaci nie osiągnięcia zamierzonego celu będzie – co podkreśla się w literaturze – rzadkie w wypadku szerokiego określenia celów spółki.

Rozwiązania spółki na podstawie art. 271 pkt 1 k.s.h. może nastąpić także z powodu zaszłych innych przyczyn wywołanych stosunkami spółki. W piśmiennictwie do takich przyczyn zaliczono np. niemożność dokonania wyboru władz spółki, trwałe konflikty między członkami zarządu, naruszenie wynikającej z art. 20 k.s.h. zasady równouprawnienia wspólników, brak zainteresowania sprawami spółki czy notoryczne wykorzystywanie pozycji wspólnika większościowego. Ponadto podkreśla się, że omawiane przyczyny stanowią podstawę rozwiązania spółki, jeżeli zaistniały (zaszły). W orzecznictwie uznano, że ważna przyczyna rozwiązania spółki istnieje, gdy w szczególnie jaskrawy sposób władze spółki, wykorzystując większość wspólników, pozbawiają wspólnika tak istotnych umownych lub ustawowych uprawnień, że dalsze jego uczestnictwo w spółce staje się dla niego bezprzedmiotowe, wystąpienie zaś ze spółki lub zbycie udziału, za cenę odpowiadającą jego wartości, jest dla wspólnika niemożliwe, a odzyskanie powyższych uprawnień w innej drodze – nadzwyczaj utrudnione (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 24 kwietnia 1937 r., C I 1863/36, OSN 1938, nr 8, poz. 163 i z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 20/08, niepubl.).

Z przyznanej sądowi kompetencji do orzeczenia rozwiązania spółki na podstawie art. 271 pkt 1 k.s.h. wynika, że stwierdzenie istnienia przewidzianej

w tym przepisie przesłanki rozwiązania spółki – niezależnie od przekonania o tym uprawnionych do żądania rozwiązania spółki – ostatecznie zależy od oceny sądu.

Treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd odwoławczy oparł ocenę zasadności żądania rozwiązania pozwanej spółki – wbrew zarzutowi skarżących – na prawidłowej wykładni art. 271 pkt 1 k.s.h., odpowiadającej treści tego przepisu i przedstawionym wyżej wypowiedziom doktryny i judykatury. Przyjętej wykładni nie podważają argumenty podniesione w uzasadnieniu pierwszej podstawy kasacyjnej. Nie można podzielić przekonania skarżących, że Sąd Apelacyjny uznał, że „szczególna sytuacja osobista wspólników, w tym ich status majątkowy i fakt toczących się, ewentualnych postępowań egzekucyjnych, mają priorytetowe znaczenie” dla oceny istnienia stanowiącej przesłankę rozwiązania spółki niemożności osiągnięcia celu spółki. Treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie potwierdza bowiem, aby Sąd w ogóle odwoływał się do szczególnej sytuacji osobistej wspólników, ich statusu majątkowego bądź wymienione okoliczności i „fakt toczących się, ewentualnych postępowań egzekucyjnych” ocenił, jako mające „priorytetowe znaczenie przy ocenie zasadności powództwa”. Prawidłowości dokonanej w sprawie wykładni nie podważa także argument, że niemożność osiągnięcia celu stanowi przyczynę rozwiązania spółki wyłącznie wtedy, gdy ma ona charakter obiektywny. W doktrynie przyjmuje się bowiem, że niemożność osiągnięcia celu spółki może też zachodzić subiektywnie, jeżeli jest wywołana stosunkami spółki. Resumując, skarżący nie wykazali, że na skutek zarzuczonego przez nich naruszenia art. 271 pkt 1 k.s.h. Sąd nie dopatrył się przyczyny rozwiązania pozwanej spółki

Zarzut naruszenia art. 316 § 1 w związku z art. 391 k.p.c. polega – zdaniem skarżących – „na oparciu rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego na okolicznościach nie istniejących w chwili orzekania, a mających mieć wpływ w przyszłości, stanowiących w rozumieniu prawa zdarzenie przyszłe i niepewne, skutkujące oceną materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w aspekcie przesłanek prawa materialnego w oparciu, o który wytoczono powództwo o rozwiązanie spółki, przez pryzmat przyjętych hipotez nie występujących w czasie orzekania, dotyczących sytuacji osobistej, w jakiej znajdują się powodowie”.

Przytoczony zarzut nie poddaje się kontroli kasacyjnej, ponieważ uzasadnienie podstawy kasacyjnej w zakresie dotyczącym tego zarzutu zostało sformułowane zbyt ogólnikowo. Nie wiadomo, na jakich konkretnie okolicznościach nieistniejących w chwili orzekania zostało oparte zaskarżone orzeczenie. Nie wyjaśniono też, na czym polega sytuacja osobista powodów, stanowiąca przedmiot hipotez niewystępujących w chwili orzekania. Sąd Najwyższy wielokrotnie już wyjaśniał, że ujęcie podstaw kasacyjnych w art. 398³ k.p.c. ma charakter abstrakcyjny, toteż w każdej sprawie muszą być one przez wnoszącego skargę kasacją ściśle skonkretyzowane przez wskazanie, które przepisy – oznaczone numerem artykułu (paragrafu, ustępu) ustawy – zostały naruszone, na czym to naruszenie polegało oraz jaki mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 114). Sąd Najwyższy – działając jako sąd kasacyjny – nie może bowiem wyręczać stron ani nie jest uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów lub też stawiania hipotez co do tego, jakiego aktu prawnego (przepisu) dotyczy podstawa kasacji. Jest tak również dlatego, że ustawodawca, wprowadzając przymus adwokacko-radcowski (art. 87¹ § 1 k.p.c.), postawił skardze kasacyjnej wysokie wymagania profesjonalne; wśród tych wymagań jest prawidłowe przytoczenie podstaw oraz ich uzasadnienie (por. postanowienie Sąd Najwyższego z dnia 26 września 2000 r., IV CKN 1518/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 39).

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 w związku z art. 391 k.p.c. jest niedopuszczalny, ponieważ zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące oceny dowodów.

Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. polegający „na wydaniu orzeczenia na podstawie wybranych aspektów materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej i drugiej instancji, a nie na stanie rzeczywiście istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy...” dotknięty jest taką samą wadą, jak wyżej omówiony zarzut naruszenia art. 316 § 1 w związku z art. 391 k.p.c. Z uzasadnienia podstawy kasacyjnej dotyczącej naruszenia art. 382 k.p.c. nie wynika bowiem, jaki konkretnie materiał został pominięty na skutek oparcia rozstrzygnięcia na – jak stwierdzono –

wybranych aspektach materiału dowodowego. Ponadto zarzut ten dyskwalifikuje to, że w istocie zmierza do podważenia ustaleń faktycznych (art. 398² § 3 k.p.c.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 98 w związku z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.).